

Warszawa, 9 października 2023 r.

Memorandum ZPP – Wykorzystanie potencjału ukraińskiej i polskiej digitalizacji w sektorze healthcare

- Współpraca między Polską a Ukrainą może przynieść wzajemne korzyści w dziedzinie digitalizacji opieki zdrowotnej.
- Istnieją zarówno szanse, jak i zagrożenia związane z tą współpracą. Oba kraje mogą wymieniać się wiedzą i doświadczeniem, co przyczyni się do wzrostu efektywności i jakości opieki zdrowotnej.
- Różnice w poziomie zaawansowania i infrastrukturze mogą stwarzać wyzwania dla harmonijnego partnerstwa. Ważne jest, aby skoncentrować się na przekraczaniu tych przeszkód oraz wykorzystaniu potencjału obu krajów w dziedzinie digitalizacji zdrowia.
- Zaawansowana współpraca prywatno-państwowa jest gwarantem rozwoju usług cyfrowych na Ukrainie.
- Brak posiadania wystarczającego „KnowHow” może stać się przeszkodą w dalszym rozwoju cyfryzacji państwa ukraińskiego.

Cele współpracy polsko – ukraińskiej w ochronie zdrowia

Do jednych z najważniejszych celów współpracy polsko-ukraińskiej powinno zaliczać się przede wszystkim partnerstwo na poziomie edukacyjnym, tak aby wesprzeć przyszłych przedsiębiorców z Ukrainy, wyposażając ich w odpowiednią wiedzę. W obliczu trwającego konfliktu zbrojnego nie istnieją bowiem takie same warunki rozwoju jak przed wojną. Tempo postępu wytwarzania innowacji związanych z technologią przesyłania danych oraz wiedza, że nie ma możliwości powrotu do świata sprzed wojny, tworzą w Ukrainie potencjał budowy nowoczesnego systemu

ochrony zdrowia opartego w znaczącym stopniu, bądź całkowicie na cyfryzacji. Ukraina może stać się krajem eksperymentów związanych z digitalizacją sektora zdrowia, a Polska może Ukrainie w tym pomóc.

Gdzie Ukraina plasuje się obecnie w kontekście swojego systemu opieki medycznej?

Ukraiński system ochrony to system, który przez wiele lat cierpiał z powodu braku odpowiedniego finansowania, co gorsze obecnie budżety nie pozwalają na jego odtworzenie. Mamy do czynienia z dość znacznym odpływem obywateli, zwłaszcza kadr medycznych, wielu młodych ludzi, a także osób zamożnych. To z kolei wpływa nie tylko na stan opieki medycznej, ale również na potencjał gospodarczy kraju. Populacja Ukrainy starzeje się, a dostęp do opieki medycznej jest bardzo zróżnicowany, zwłaszcza w rozproszonych obszarach wiejskich. Prywatne ubezpieczenia zdrowotne mają niską penetrację. Trwająca wojna generuje niestabilność gospodarczą, ale jednocześnie przyciąga nowych pacjentów, z problemami zdrowotnymi, zarówno fizycznymi jak i psychicznymi. Obserwujemy brak transparentności w niektórych aspektach systemu zdrowia. Choć pozornie za wszystko się nie płaci, to jednak występują głosy, że istnieją przypadki, w których pacjenci muszą dostarczyć swoje własne narzędzia chirurgiczne czy opatrunki. Obywatele są bardzo otwarci na korzystanie z rozwiązań cyfrowych. Widzimy również, że wojna, choć to wydarzenie tragiczne, przyczyniła się do przyspieszenia cyfryzacji obsługi obywateli. Opieka zdrowotna w Ukrainie, choć nieco opóźniona, podąża stopniowo za innymi branżami. Ważne jest, że inne branże kształtują przyzwyczajenia konsumentów, na przykład nowoczesne banki cyfrowe, które oferują różne kanały i systemy płatności. Warto również wspomnieć o ukraińskim banku internetowym - Monobank, który jest nowocześniejszy i bardziej zaawansowany niż wiele banków w Polsce. To bank myślący o ekspansji w Europie Zachodniej. Podczas wojny na Ukrainie pojawiły się także aplikacje ułatwiające życie w innych obszarach, na przykład aplikacja kolei ukraińskich, która oferuje nie tylko sprzedaż biletów, ale także dostęp do różnych informacji. Z uwagi na wiele wydarzeń związanych z wojną, te informacje

są niezwykle przydatne dla obywateli. Co ciekawe, jeśli spojrzymy na zakres funkcjonalności w ukraińskim odpowiedniku mObywatela, zauważymy, że ukraiński państwowy portal oferuje co najmniej takie same, a czasem nawet większe możliwości niż polski odpowiednik. Na rynku prywatnym funkcjonuje również aplikacja mobilna, która integruje opiekę medyczną z dostępem do aptek. To nowoczesne rozwiązanie, które nie ustępuje, a czasem nawet wyprzedza niektóre europejskie innowacje. Wszystko to pokazuje, że Ukraina ma potencjał do dalszego rozwoju cyfrowej opieki zdrowotnej i może czerpać inspirację z innych sektorów gospodarki oraz zagranicznych rozwiązań. Jeśli chodzi o rynek publicznej ochrony zdrowia, to obecnie poziom cyfryzacji jest na Ukrainie jeszcze stosunkowo niski. Jednak, jeśli spojrzymy na rynek prywatny, to obserwujemy powstawanie aplikacji, które zbliżają się do standardów oferowanych przez firmy takie jak Luxmed, Medicover czy Enel-Med. Mimo to, udział prywatnej opieki medycznej w Ukrainie wynosi tylko około 5%, co jest stosunkowo niewielką wartością. Jeśli porównamy pewne wskaźniki, na przykład telekonsultacje, to w Polsce stanowią one ponad 30% udziału, podczas gdy na Ukrainie jest to zaledwie 10%, choć rośnie. Teraz, jeśli chodzi o możliwości poprawy sytuacji na Ukrainie i wykorzystanie lepiej istniejących aplikacji, wszystko sprowadza się do danych i standardów cyfrowych wymiany informacji w środowiskach medycznych, a także standardów pracy z pacjentem. Obecnie brakuje jednolitych standardów, co prowadzi do braku standaryzacji zarówno w obrębie Ukrainy, jak i w wymianie międzynarodowej. Ukraińcy przekonali się o korzyściach standaryzacji podczas pandemii COVID-19, ponieważ ukraińskie certyfikaty były rozpoznawalne w Unii Europejskiej i odwrotnie. Dlatego Ukraina powinna dążyć do przyjęcia standardów obowiązujących w innych krajach, bo stwarza to potencjał dla różnych form transgranicznej opieki zdrowotnej. Możemy sobie wyobrazić, że można by stworzyć taką polisę, która pozwoliłaby na leczenie zarówno w Polsce, jak i na Ukrainie. W Polsce mieszka duża społeczność Ukraińców, którzy są aktywni i często podróżują. Posiadanie usługi, która działałaby nie tylko na Ukrainie, ale także w Polsce i innych krajach, byłoby bardzo atrakcyjne. Jednak kluczową kwestią jest gromadzenie spójnych danych medycznych. Z punktu widzenia społeczeństwa ukraińskiego, ale

także społeczeństw, w których Ukraińcy przebywają, byłoby to korzystne, ponieważ wpłynęłoby na skuteczność leczenia i bezpieczeństwo pacjentów.

Dzięki sprzyjającej legislaturze Ukraina wyrasta na potentata międzynarodowego rynku IT

Ukraina ma potencjał, aby stać się liderem w cyfrowej transformacji opieki zdrowotnej, ponieważ wszystko buduje się praktycznie od zera. Rynek usług informatycznych i cyfrowych na Ukrainie jest obszerny i rosnący, stanowiąc około 5% krajowego produktu brutto. Co więcej, eksport sektora usług z Ukrainy stanowi około 50% całego eksportu kraju. To dynamicznie rozwijający się sektor, który obejmuje ponad 2300 firm na różnych poziomach, zatrudniając ponad 360 000 specjalistów. Jest to ważna część gospodarki ukraińskiej, a także istotny gracz na rynku międzynarodowym. Co istotne, obecna legislacja w Ukrainie sprzyja rozwojowi sektora IT. Jednak, aby osiągnąć pełny potencjał, ważne jest, aby sektor prywatny działał zarówno wewnątrz kraju, jak i za granicą. Ważna jest również współpraca prywatno-państwowa – między firmami prywatnymi a instytucjami państwowymi. Partnerstwo Polski i Ukrainy w obszarze cyfryzacji może przynieść wzajemne korzyści, zwłaszcza jeśli obie strony wykorzystają swoje doświadczenia i potencjał w dziedzinie technologii cyfrowych oraz wspólnie rozwiążą wyzwania związane z rozwojem sektora. Rola Ministerstwa Digitalizacji w zarządzaniu procesem cyfryzacji jest kluczowa, a jego koordynacyjne podejście do różnych obszarów działań rządowych może przynieść pozytywne efekty. Ważne jest to, że Ministerstwo to może pomagać innym resortom w rozwijaniu kompetencji cyfrowych i tworzeniu korzystnych warunków dla innowacji. Jeśli chodzi o współpracę między Polską a Ukrainą w obszarze cyfryzacji, to takie relacje mogą przynosić wiele korzyści. Obie strony mogą uczyć się od siebie i wspólnie rozwiązywać problemy związane z rozwojem sektora cyfrowego. Warto również zwrócić uwagę na to, ile polskich firm działa na Ukrainie i współpracuje z firmami ukraińskimi. To może być ważnym źródłem wymiany wiedzy i doświadczeń. Ważne jest, że proces digitalizacji można realizować na różne sposoby, i każdy kraj może wybrać rozwiązania, które

najlepiej pasują do jego własnych potrzeb i warunków. Warto również pamiętać, że digitalizacja to proces dynamiczny, który ciągle się rozwija. Istnieje wiele obszarów, w których można się doskonalić i osiągnąć lepsze rezultaty. Odnośnie bezpieczeństwa cybernetycznego, to jest to obszar globalnie istotny i wymagający stałej uwagi. Współpraca międzynarodowa w zakresie bezpieczeństwa cybernetycznego jest kluczowa, ponieważ zagrożenia są często międzynarodowe i wymagają wspólnego podejścia do ich rozwiązywania. Polska oraz Ukraina mogą również korzystać z rozwiązań technologicznych w obszarze cyberbezpieczeństwa, takich jak platformy do wykrywania i zapobiegania atakom. Dokładnie, rozwijanie technologii cyfrowych w obszarze wojskowym może znaleźć liczne zastosowania także w dziedzinach cywilnych. Ukraina, ze względu na swoją rozległość i specyficzne wyzwania, ma potencjał do stworzenia rozwiązań, które mogą być dostosowane do różnych potrzeb cywilnych. Firmy zajmujące się identyfikacją i monitorowaniem zagrożeń w sytuacjach militarnych, mogą po wojnie przekształcić swoje technologie na potrzeby rynku cywilnego. Wsparcie w dziedzinie zdrowia psychicznego i psychologicznego jest również kluczowe, szczególnie dla osób cierpiących na zespół stresu pourazowego (PTSD) związanego z doświadczeniem wojennym. Firmy oferujące wsparcie psychologiczne, mogą rozwijać swoje usługi i pomagać nie tylko weteranom, ale także innym osobom doświadczającym trudności psychicznych. Technologie związane ze sztuczną inteligencją mają szerokie zastosowanie w dziedzinach cywilnych, takich jak opieka zdrowotna czy przemysł. Ich rozwój może przyczynić się do poprawy efektywności i jakości opieki medycznej oraz innych aspektów życia. Rozwijające się technologie związane z protezami i wsparciem dla rannych osób to kolejny przykład, jak technologie rozwijane na potrzeby wojska mogą znaleźć zastosowanie w dziedzinach cywilnych, takich jak opieka zdrowotna czy rehabilitacja.

Cyfryzacja sposobem walki z problemami logistycznymi i wykluczeniem komunikacyjnym

Ważnym aspektem jest dostępność usług medycznych, zwłaszcza w dużych krajach o rozproszonej populacji. Wykorzystanie danych medycznych do lepszej diagnozy i skierowania pacjentów do odpowiednich specjalistów może poprawić jakość opieki zdrowotnej. Ponadto, starzejące się społeczeństwo i niedostatki w systemie zdrowia to wyzwania, które można rozwiązać za pomocą cyfryzacji. Jednak kluczem jest zapewnienie, że pacjenci odczują korzyści z tych zmian, takie jak lepszy dostęp do opieki medycznej i bardziej spersonalizowane podejście do leczenia. Badania kliniczne, analiza danych zdrowotnych i śledzenie tendencji zdrowotnych w populacji to obszary, które również mogą być korzystnie wykorzystane w procesie cyfryzacji opieki zdrowotnej. Ważne jest, aby efektywnie wykorzystać te narzędzia, aby zapobiegać chorobom i poprawiać jakość życia pacjentów. Kolejną kwestią, którą należy uwzględnić, jest to, co robimy po zdiagnozowaniu pacjentów oraz po rozpoznaniu problemów na poziomie populacyjnym. Skupiamy się na dostarczaniu leków i usług, co niesie ze sobą wyzwania związane z logistyką i zapewnieniem dostępności. W Europie, w tym także w Ukrainie, mamy do czynienia z ogromnymi problemami w tej dziedzinie. Narzędzia cyfrowe pozwalają na bardziej efektywne zarządzanie tymi procesami, co jest niezwykle ważne. Problemem jest brak spójności w systemach zdrowotnych. Pacjenci korzystają z różnych placówek opieki zdrowotnej oraz urzędów medycznych, co sprawia, że dane są rozproszone i niespójne. Naszym celem jest umożliwienie przemieszczania się danych wraz z pacjentem, jednakże komunikacja między różnymi urządzeniami i systemami może stanowić problem. Przykładem tego jest indywidualne konto pacjenta, które dobrze działało w przypadku szczepień, ale nadal pozostaje wiele wyzwań do rozwiązania w zakresie dostępu i przetwarzania danych. Kolejnym ważnym aspektem jest analiza danych i wyciąganie wniosków. Po zdiagnozowaniu pacjentów, konieczne jest dostosowanie odpowiednich terapii, wykluczenie nieskutecznych rozwiązań oraz wdrażanie samopomocy.

Wizje polsko-ukraińskiej współpracy

Istotne jest zrozumienie i edukacja na temat procesów oraz systemów zarówno po stronie polskiej jak i ukraińskiej. Każda ze stron próbowała różnych rozwiązań, a błędy innych mogą stać się cenną lekcją. Edukacja na poziomie relacji między krajami jest kluczowa. Ponadto, istnieją kwestie związane z regulacjami i standardami. Polska może uczyć się od Ukrainy w zakresie implementacji i operacyjności, podczas gdy Ukraina może zyskać doświadczenie Polski w radzeniu sobie z różnymi standardami i przepisami, zwłaszcza w kontekście aspiracji europejskich Ukrainy. Warto podkreślić, że obie strony mogą również skorzystać z wymiany wiedzy w zakresie cyberbezpieczeństwa i dostosowywania przepisów do europejskich standardów, jednocześnie zapewniając elastyczność w rozwoju. Należy pamiętać, że adaptacja do nowych standardów regulacyjnych oraz wprowadzenie zmian w systemach to wyzwanie operacyjne. Polska i Ukraina mogą wymieniać doświadczenia i najlepsze praktyki w tym zakresie, aby osiągnąć spójność z europejskimi standardami, jednocześnie zachowując elastyczność w procesie rozwoju. Polska i Ukraina mogą skorzystać z wzajemnego wsparcia, tym bardziej, że są sobie najbliższymi sąsiadami. Oprócz edukacji, regulacji i wymiany wiedzy, istnieje również potencjał dla usług i serwisów medycznych. Oba kraje mogą świadczyć usługi zarówno w dziedzinie zdrowia psychicznego, jak i innych obszarach. Współpraca i otwarcie rynku mogą przynieść korzyści zarówno konkurencji, jak i pacjentom. Ważnym elementem jest także korzystanie z kwalifikowanej kadry medycznej i informatycznej, ponieważ obie strony posiadają różne kompetencje w tych dziedzinach. Tworzenie wspólnych projektów i grup roboczych na różnych poziomach, włączając rząd, biznes, uczestników systemu zdrowia, lekarzy i użytkowników aplikacji, może przyspieszyć implementację rozwiązań cyfrowych. Należy także aktywnie propagować udane przykłady współpracy oraz efektywność wdrażanych rozwiązań. W miarę jak będziemy kontynuować te działania, istnieje ogromna szansa na pomoc w odbudowie i zmodyfikowanie systemu opieki zdrowotnej na bardziej nowoczesny i efektywny, aby sprostać przyszłym wyzwaniom zdrowotnym.